

Nr 315

Av herr **Lothigius m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts förslag om anslag till statens bakteriologiska laboratorium.*

Den vid statens bakteriologiska laboratorium (SBL) och statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) bedrivna tillverkningen av vissa human- och veterinärmedicinska preparat och de därmed sammanhängande spörsmålen har varit föremål för utredning genom särskilt tillkallad sakkunnig, vilken avlämnade sitt betänkande den 25 mars 1957. I den väsentliga frågan, som rör förläggningen av preparattillverkningen, anföres i utredningen att i princip intet hinder möter mot att lägga tillverkningen av bakteriologisk-virologiska preparat till privat verksamhet. Inte heller anses något hinder ur medicinsk synpunkt föreligga mot en utläggning av flertalet bakteriologiska sera, ympämnar och vacciner. Med hänsyn bl. a. till riskerna för att vissa svårigheter för det vetenskapliga arbetet och utbildningen inom virologien kan uppkomma om en utläggning sker till privata företag av tillverkningen av virologiska preparat anses densamma inte böra komma i fråga om den inte med säkerhet kan bedömas medföra uppenbara fördelar ur det allmännas synpunkt. Då utredningen inte anser några sådana fördelar föreligga föreslås att nämnda tillverkning även i fortsättningen skall bedrivas vid SBL resp. SVA. Som ett ytterligare skäl för ett bibehållande av tillverkningen vid SBL och SVA framhålles att, med hänsyn till det ringa antalet virologer inom landet, det måste anses vara mindre välbetänkt att skilja diagnostik och produktion inom virusområdet från varandra. Eftersom enligt utredningen den privata läkemedelsindustrin inte heller vill övertaga tillverkningen av enbart bakteriologiska preparat konstateras endast att något som helst överförande till privata företag för närvarande inte kan ske.

Professorn i bakteriologi vid Uppsala universitet G. Lofström kritiserar i sitt remissyttrande det hävdade sambandet mellan diagnostik och tillverkning på virusområdet och framhåller att det skulle vara fördelaktigt för landet om intresse kunde väckas för bakteriologisk och virologisk verksamhet även utanför den nuvarande ramen av medicinskt vetenskaplig expertis inom universiteten samt statliga och kommunala laboratorier i hälsovårdens tjänst. Han framhåller också att industrien torde ha goda möjligheter att utbilda erforderlig personal. I detta sammanhang synes enligt vår mening uppmärksamhet böra riktas mot vad laboratoriestyrelsen anför om den avgång av tränad och kunnig perso-

nal som det senaste budgetåret ägt rum i besvärande omfattning, nämligen att allt flera av de skickligaste och mest rutinerade befattningshavarna söker flytta till högre avlönade tjänster utom laboratoriet. Professor Löfström delar inte heller de andra farhågor som framförs i utredningen gentemot en utflyttning utan ifrågasätter i stället om det kan vara rationellt att belasta de diagnostiska laboratorierna med produktion när detta medför omorganisation av stor omfattning beträffande såväl personal som utrustning. Även försvarets sjukvårdsstyrelse framhåller i sitt yttrande över betänkandet att samtliga de preparat, som av utredningen upptages som lämpliga för privat produktion, är sådana som anses lämpliga att övertagas av privat industri. Eftersom utredningen räknar med en minskad användning av bakteriologiska preparat som sannolik anser styrelsen att detta snarare motiverar en avveckling av tillverkningen vid SBL och SVA än rationaliseringsåtgärder för en utvidgad tillverkning.

Vad beträffar bakteriologiska preparat anför Apotekarsocietets direktion att den organisation och de resurser som apoteksväsendet numera förfogar över skulle tillåta ett övertagande av tillverkning av dessa preparat. Någon kontakt härom har emellertid från utredningens sida enligt uppgift inte tagits med apoteksväsendet. Överbefälhavaren, som framhåller betydelsen ur beredskapssynpunkt av en decentraliserad tillverkning, anser sig av utredningen inte ha övertygats om att tillverkningen av vissa bakteriologiska och virologiska preparat inte med fördel skulle kunna övertagas av den privata företagsamheten, vilket i och för sig vore av värde ur beredskapssynpunkt vad beträffar såväl tillverkning som lagerhållning.

Trots att ett antal remissinstanser förordar att tillverkningen av ifrågavarande preparat alltjämt skall bedrivas i statlig regi synes oss de skäl för en motsatt ståndpunkt, som framföres av andra remissinstanser, så starka att en privatisering av tillverkningen bör ske. Redan nu har emellertid den privata industrien möjlighet att börja tillverkningen av ifrågavarande preparat. Att den möjligheten inte utnyttjats torde bero på att den statliga tillverkningen inte sker efter någon lönsamhetsprincip. Den kortfattade ekonomiska redogörelse som presenteras i utredningen ger också belägg för att så icke varit fallet eftersom kostnaderna för tillverkningen vid SBL budgetåret 1952/53 översteg intäkterna med 331 000 kronor. Det är alldeles självklart att konkurrensen mellan statlig och privat tillverkning är beroende av produktionsvillkoren. Vid de kontakter som tagits med den privata läkemedelsindustrin för att utreda intresset för ett övertagande av produktionen av immunologiska preparat synes inte tillräckliga hänsyn ha tagits till dessa förhållanden. För framtiden torde de fördelar som sammanhänger med tillverkningens

överförande till privat företagsamhet vara så uppenbara att de överväger de skäl som framföres för att nu bibehålla tillverkningen vid SBL och SVA. Medicinalstyrelsen anför också beträffande en ev. privatisering, att en "tillverkning i enskild regi skulle sannolikt verka stimulerande på hela denna verksamhet samt även kunna leda till ett förbilligande av kostnaderna för ifrågavarande läkemedel".

I överensstämmelse med utredningen föreslås emellertid, under elfte huvudtiteln punkten fjorton, att tillverkningen bör kvarligga vid SBL resp. SVA. Ändrade förhållanden antydes dock böra kunna föranleda en omprövning. Sitt ståndpunktstagande angående tillverkningens förläggning gör departementschefen utifrån "allmänna bedömanden". Denna bedömningsgrund torde innefatta i första hand medicinska, ekonomiska och försvarspolitiska synpunkter. Såvitt angår de medicinska och vetenskapliga synpunkterna bör dessa, av remissinstansernas yttranden att döma, kunna tillgodoses i full utsträckning för den händelse tillverkningen av ifrågavarande preparat överföres till den enskilda läkemedelsindustrien. Vad de ekonomiska förhållandena beträffar ger inte utredningen någon klar vägledning härom, men av departementschefens yttrande framgår, att ökade krav på statsmedel kommer att resas om tillverkningen, oavsett hur tillverkningen organiseras, skall förbli i statlig regi. På sidan 63, elfte huvudtiteln, yttras nämligen bl. a. följande: "Även om icke ringa behov av nya och utvidgade lokaler med stor sannolikhet kommer att aktualiseras för både SBL:s och SVA:s vidkommande under de närmaste åren, är jag övertygad om att tillskapandet av ett nytt organ för preparattillverkningen skulle kräva investeringar av än större omfattning". Skall de ekonomiska synpunkterna tillmätas något avgörande inflytande är det därför uppenbart att en privatisering av tillverkningen är att föredraga. De remissinstanser, som varit kritiskt inställda mot utredningens förslag, har också fäst stort avseende vid de praktiskt-ekonomiska aspekterna. De starka krav på återhållsamhet med statsutgifterna som i dagens ekonomiska läge måste ställas innebär också enligt vår mening att man bör söka en lösning som kan avlasta statsbudgeten så stora utgifter som möjligt. Vad slutligen beträffar de försvarspolitiska skälen framhåller departementschefen att vilken organisation man än väljer för en statlig produktion kommer den ur totalförsvarets synpunkt önskvärda spridningen av tillverkningen att bli svår att åstadkomma.

Enligt vår mening synes följaktligen avgörande skäl tala för att riksdagen beslutar överföra så stor del av tillverkningen som möjligt av bakteriologiska och virologiska preparat till den privata läkemedelsindustrien. Då det inte är möjligt att här i detalj föreslå de ändringar i organisationen av SBL och SVA som blir en följd av ett sådant beslut

bör det uppdragas åt styrelsen för respektive institutioner att från dessa utgångspunkter dels förhandla med representanter för den privata läkemedelsindustrien om ett övertagande av tillverkningen, dels lägga fram förslag till omorganisation och därav föranledda besparingar för budgetåret 1958/59. Redan nu bör emellertid de anslagsäskanden som framläggs under elfte huvudtiteln, punkterna 14 Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar, 15 Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader och 17 Inredning och utrustning av personalrestaurang m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium kunna sänkas med respektive 2 000 000 kr., 1 500 000 kr. och 50 000 kr. Sänkningen av det sistnämnda anslaget motiveras med den minskning av personalens antal som blir en följd av preparattillverkningens överförande till den privata läkemedelsindustrien.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas,
att riksdagen måtte

1. a) i princip besluta att den tillverkning av bakteriologiska och virologiska preparat som sker vid SBL resp. SVA måtte upphöra,

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte åt styrelsen för statens bakteriologiska laboratorium uppdraga att förhandla med representanter för den privata läkemedelsindustrien om övertagande av tillverkningen av ifrågavarande preparat;

2. besluta att för budgetåret 1958/59 under elfte huvudtiteln

punkten 14, Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar anvisa ett förslagsanslag av 2 675 000 kr., och

punkten 15 Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader anvisa ett förslagsanslag av 2 058 000 kr. samt

punkten 17, Inredning och utrustning av personalrestaurang m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kr.

Stockholm i januari 1958

Carl-Wilh. Lothigi

Gösta Darlin

Tage Magnusson

i Borås